

Arene lausuu kunnioittavasti tulevaisuusselonteosta seuraavaa

VNS 7/2025 vp Tulevaisuusselonteon osa 1

Selonteon toimintaympäristöanalyysissä ja skenaarioissa on hyvin tunnistettu koulutuksen ja osaamisen merkitys Suomelle. Samoin siinä on tunnistettu hyvin keskeiset riskit sekä koulutuksen että tutkimuksen alueella. Tilanteen ongelmallisuuden keskeisiä tekijöitä ei kuitenkaan ole tunnistettu, joten

Koulutus- ja osaamistaso eivät nouse ilman järeitä toimia

Selonteossa myönnetään rehellisesti koulutustasomme tila ja välttämättömät toimet sen nostamiseksi. Erikseen puhutaan koulutus- ja osaamistasosta vaikka niiden välinen suhde jää vaille kunnollista analyysiä, mikä olisi ollut välttämätöntä. On todella tärkeää tunnistaa, ettei koulutustaso ei nouse vain korkeakoulupaikkoja lisäämällä eikä toisaalta osaamistaso nouse automaattisesti koulutustason myötä. Selonteossa ei kuitenkaan tunnusteta, miten radikaaleja ratkaisuja koulutustason nosto nopeasti ja kestävästi oikeasti tarkoittaisi.

Selonteossakin mainitaan hallituksen opintoseteli-linjaus. Lisäpanostus korkeakoulutukseen valuu hukkaan, jos se kohdistetaan niille, jotka siirtyvät korkeakoulutukseen muutoinkin. Opintoseteli ja kaikki seuraavien hallitusten toimet on kohdennettava nimenomaan korkeakoulutuksen **koulutuskysynnän vahvistamiseen**. Tavoitteena on, että korkeakoulutukseen hakevien/hakeutuvien joukkoon saadaan ryhmiä, jotka eivät tällä hetkellä hae korkeakoulutukseen.

Kolme vuotta valmistumisen jälkeen (vuonna 2018) lukiolaisista 76 prosenttia opiskeli korkeakoulussa. Alle 20-vuotiaana ammatilliseen perustutkintoon valmistuneista sama osuus oli 27 prosenttia. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneista vain neljännes siirtyy seitsemän vuoden kuluessa valmistumisesta korkeakoulutukseen.

Jotta saavuttaisimme 50 prosentin tavoitteen korkeakoulutetuista 25–34-vuotiaiden ikäluokassa vuonna 2030, olisi jo nyt joka vuosi yli 70 prosenttia toisen asteen päättävistä nuorista jatkettava opintojaan korkeakouluissa. Ammattikorkeakouluopinnot aloitetaan varsin myöhään; 25–30-vuotiaina valmistuneita on suhteessa vähän, jolloin suuri osa valmistuneista jää ikäluokkatavoitteen ulkopuolelle.

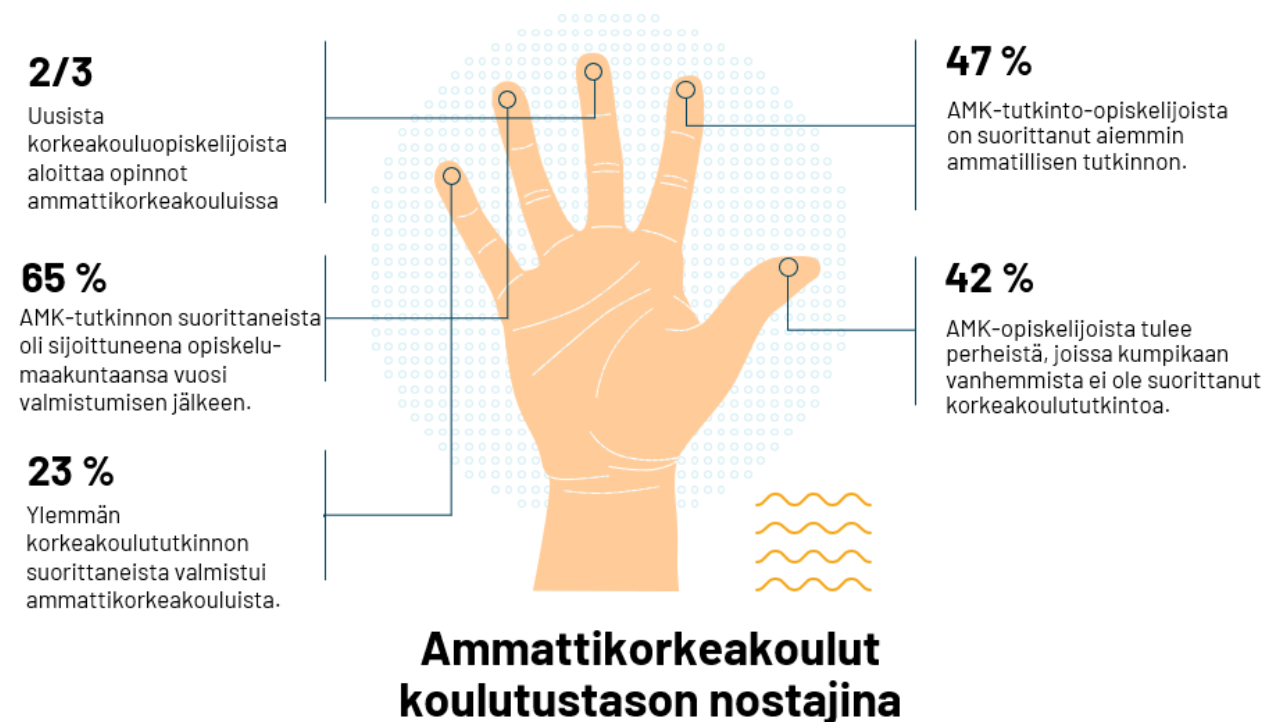
Opintosetelirahoituksella ja kaikilla koulutustason nostoon tähtäävillä toimilla on tasapainotettava alueellista hakeutumista korkeakoulutukseen. Uuttamaata lukuun ottamatta ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen hakeudutaan ikäluokittain kohtuullisen tasaisesti. Toisin sanoen näillä alueilla on ammatillisesta koulutuksesta saatava siirtymään korkeakoulutukseen yhä merkittävämpi osuus nuorista.

Selonteossa tunnistetaan koulutus- ja osaamistasomme suurimmat haasteet kuten tekoälyn ja muun digitaalisen murroksen tuomat ilmiöt ja muuttuvat osaamistarpeet. Koulutustason nosto tehdään vain tunnistuen koulutuksellisen tasa-arvon keskeisimmät syyt koulutusjärjestelmässämme.

Ammattikorkeakoulujen kriittinen erityistehtävä koulutustason nostossa sekä koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamisessa on nyt viimein tunnistettava. Meidän on luotava vahva koulutusjärjestelmän uusi porras ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen väliin. Näin koulutuspolku rakentuu myös muille aliedustetuille ryhmille kuten maahanmuuttajataustaisille suomalaisille ja kaikille täällä asuville ja tätä maata rakentaville.

Kasvatut tutkintotavoitteet ja vähenevä perusrahoitus tarkoittavat yhtälönä myös osaamisiltaan ja kyvyiltään yhä moninaisempaa opiskelijajoukkoa ammattikorkeakouluissa. Aloituspaiikkojen lisääminen niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa tarkoittaa, että yhä useampi ammattikorkeakouluopiskelija tulee opintoihin ammatillisen koulutuksen polkua pitkin. Vuonna 2024 ammattikorkeakoulussa aloittaneista noin puolet oli suorittanut ammatillisen tutkinnon. Koulutustason nostossa ammattikorkeakoulujen merkitys on erityisen kriittinen, mutta sillä on myös muita merkittäviä koulutuspoliittisia ulottuvuuksia

Koulutustarpeen ennakointitieto osoittaa, että työelämässä on selkeä ja kasvava tarve ammattikorkeakouluista valmistuneiden asiantuntijoiden osaamiselle. Ammattikorkeakouluissa aloittaa jo kaksi kolmesta korkeakouluopinnot aloittavasta opiskelijasta, ja joka neljäs maisteritasoinen tutkinto tehdään ammattikorkeakoulussa.

TKI-järjestelmämme on toimittava tehokkaammin ja vaikuttavammin

Nopean kasvun palaset ovat olemassa. Suomen tutkimus- ja kehittämisjärjestelmä kaipaa nyt ennen kaikkea kyvykkyyttä rakentaa aivan uudenlaisia ilmiölähtöisiä ja laajoihin ekosysteemeihin perustuvia yhteistyön muotoja korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja työelämän kesken. Ammattikorkeakoulujen TKIO-toiminta tukee täysimääräisesti kaiken tuotetun tutkimustiedon laaja-alaista hyödyntämistä ja osaamisen siirtoa yhteiskuntaan. Ammattikorkeakoulujen roolin vahvistaminen tutkimuksen tekijänä monipuolistaa yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkastelua ja tutkimusasetelmia.

Ammattikorkeakouluilla on erityisen suuri potentiaali pienten ja keskisuurten yritysten uudistumisessa. Niiden TKI-toimintaa pitää vahvistaa, jotta saavutamme talouden ja tuottavuuden kasvun kansalliset tavoitteet. Uudet alat ja teknologioiden nopea käyttöönotto vaativat joustavia ja ketteriä koulutusratkaisuja, joita ammattikorkeakoulut haluavat edistää. Suomen kasvu edellyttää erityisesti **olemassa olevan tiedon ja teknologian hyödyntämistä nykyistä tehokkaammin**. Tämä on keskeinen osa

ammattikorkeakoulujen DNA:ta. Tämä on myös ammattikorkeakoulusta valmistuneiden valmiuksien ydin.

Ammattikorkeakouluilla on merkittävä rooli soveltavan tutkimuksen uudistamisessa. Kansainväliset raportit ovat johdonmukaisesti nostaneet esille suomalaisten ammattikorkeakoulujen kyvyn tehdä vaikuttavaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyötä yhdessä työelämän ja erityisesti yritysten kanssa. Viimeksi Euroopan komissio suositteli [raportissaan](#) näiden kyvykkyyksien kehittämistä.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyössä tilanne edellyttää, että rahoitus kannustaa vahvemmin systemiseen, tehokkaaseen ja nopeasti tuloksia tuottavaan yhteistyöhön eri toimijoiden kesken. Työelämäläheisinä korkeakouluina ammattikorkeakoulujen kaikki koulutus ja tutkimus pohjautuvat työelämän ja yhteiskunnan kehittämisen tarpeisiin.

Ammattikorkeakoulut vastaavat Suomen keskeisimpään TKI-haasteeseen eli laajan yrityskentän kasvaviin kehittämistarpeisiin. Ammattikorkeakoulujen lakisääteinen profiili ja tehtäväkenttä on TKI-työn alueella erityisen laaja-alainen. Ammattikorkeakoulut yhdistävät yritykset, kolmannen sektorin ja tutkimusorganisaatiot sekä vievät ideat käytäntöön.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola

puheenjohtaja

Ida Mielityinen

toiminnanjohtaja